

KVANT

Tidsskrift for Fysik og Astronomi

c/o DTU Space, Centrifugevej 356
DK-2800 Kgs. Lyngby

Hjemmeside : www.kvant.dk

E-mail : kvant@kvant.dk

Facebook : [KVANT.fysiktidsskrift](https://www.facebook.com/KVANT.fysiktidsskrift)

ISSN (trykt) : 0905-8893

ISSN (web) : 2245-4942

Udgives af

Astronomisk Selskab (AS)
Dansk Fysisk Selskab (DFS)
Selskabet for Naturlærens Udbredelse (SNU)

Redaktion

Jens Olaf Pepke Pedersen (ansv. red.),
DTU Space
Michael Cramer Andersen,
Christianshavns Gymnasium
Christine Pepke Gunnarsson (nyheds-
redaktør), DTU Electro
Ole Mørk Lauridsen, SNU
Steen Lærke, AS
Maren Malling, DFS
John Rosendal Nielsen
Lars Occhionero, AS
Dorte Olesen, SNU
Finn Berg Rasmussen,
Niels Bohr Institutet, KU
Svend Erik Rugh

Abonnementspris : 185 kr./år.

Kvant udkommer 4 gange årligt og er medlemsblad for de udgivende selskaber. Abonnement tegnes på www.kvant.dk. Øvrige henvendelser vedr. abonnement til Christine Pepke Gunnarsson: christine@kvant.dk (tlf. 27 51 01 76).

Annoncepriser

1/1 side: 3600 kr., 1/2 side: 2300 kr.

1/4 side: 1600 kr.

Priserne er excl. moms og for reprojekteret materiale i farver. Henvendelser om annoncer til redaktøren på: kvant@kvant.dk

Tryk

Vestergaards Bogtrykkeri A/S.

Oplag: 2.500.

Tryksag
5041 0826

Produktionsplan

Nr. 3-2024 udkommer ca. 15. september
Nr. 2-2024 udkommer ca. 1. december
Deadline for mindre bidrag og annoncer er ca. en måned før, længere artikler skal modtages to måneder før.

Indhold:

Danmark er godt med i rummet

Ole J. Knudsen 3

Den Internationale Rumstation og Danmark

– Første del: Fra Skylab til Shenanigans

Carol Anne Oxborrow 6

VAMB (Virtual Assistance Mental Balance) – et værktøj til vedligeholdelse af astronauters psyke

Per Lundahl Thomsen 10

Vera C. Rubinobservatoriets store studie af rum og tid

Christa Gall 13

Kan nanopartikler detektere kræft?

Simon Peter Slot Jessen 17

Aktuelle bøger

Michael Cramer Andersen 21

Interview med Niels Roland om Bohrs kvantespring i København

Michael Cramer Andersen 23

Boltzmannfaktoren – breddeopgave 107, 108, 109 og 110 med didaktisk kommentar

Jens Højgaard Jensen 26

Om nøjagtighed og opløsningsevne

Erik Høg 29

Nyt fra Selskabet for Naturlærens Udbredelse

Cecilie Pedersen 30

Nyt fra Dansk Fysisk Selskab

Maren Malling 31

Nyt fra Astronomisk Selskab

Lars Occhionero 32

Kvant-nyheder: Kvantetrommen

Christine Pepke Gunnarsson 32

Kvant-nyheder: Universets allertidligste galakse

Christine Pepke Gunnarsson 33

Kommende foredrag

. 34

Helten Arkimedes

John Rosendal Nielsen 35

Kvant-nyheder: Turbulensen i en kop kaffe

Christine Pepke Gunnarsson . . . . . Bagsiden

Minitemanummer om dansk rumfart

Dette nummer af Kvant har dansk rumfart som tema. Forsiden viser en SpaceX Falcon 9-raket, der den 26. august 2023 sendte Dragon-rumfartøjet op til Den Internationale Rumstation. Ombord var NASA-astronaut Jasmin Moghbeli, ESA-astronaut Andreas Mogensen, astronaut Satoshi Furukawa fra Japan Aerospace Exploration Agency og Roscosmos-kosmonauten Konstantin Borisov. Opsendelsen skete fra Kennedy Space Center i Florida. Foto: NASA/Joel Kowsky.

Kvant udsendes gratis, i ét eksemplar, til alle gymnasier, seminarier og HTX-kurser i Danmark, på Færøerne og i Grønland med velvillig økonomisk støtte fra Niels Bohr Institutet (KU), Institut for Fysik og Astronomi (AU), Institut for Fysik, Kemi og Farmaci (SDU), DTU Fysik og DTU Electro samt Institut for Naturvidenskab og Miljø (RUC).

Kvant omdeles med PostNord. Såfremt bladet udebliver, opfordres du til at kontakte PostNords kundeservice på telefon 70 70 70 30 samt orientere Kvant på e-mail kvant@kvant.dk.